

גרורות בעצמות: טיפול זעיר פולשני

גרורות סרטן בעצמות עלולות לגרום לכאב ניכר, מגבלת תנועה ושברים בעצמות. פרוצדורה חדשנית זעיר פולשנית "צורבת" את הגרורות, באמצעות חום או קור - ומביאה הקלה משמעותית ומיידית. מדריך

מאת: ד"ר אורטל סגל

גרורות בעצמות מגיעות בדרך כלל דרך מחזור הדם, ממקור אחר - גידול סרטני ראשוני, שעשוי להיות: סרטן ריאה, סרטן כליה, סרטן בלוטת התריס, סרטן בלוטת הערמונית, סרטן השד וכו' (גרורה עלולה להופיע בעקבות כל סוגי הסרטן). דרך מחזור הדם, הגרורה מגיעה - ו"מתיישבת" בעצם.

נוכחות גרורה נחשבת בעייתית בפני עצמה. כאשר הגרורה מתיישבת בעצם, היא עלולה לגרום כאב מאוד גדול, העלול להוביל לבעיה מכנית המקשה על תפקוד החולה, להיחלשות העצם ואף לסכנת שבר.

כיצד ניתן לטפל בגרורות בעצמות?

ניתן לטפל בגרורות בעצם במספר דרכים - טיפול תרופתי, שימוש בקרינה, או ניתוח רחב. במסגרת ניתוח רחב, כדי להסיר את כל חלקי העצם הנגועה בגידול - יש לכרות חלק מהעצם; ולאחר מכן - לבצע שחזור.

בשנים האחרונות, נכנסה בישראל לשימוש השיטה הזעיר פולשנית לטיפול בגרורות בעצמות. שיטה זו "חוסכת" את הצורך בנייתוח כה גדול ומורכב ומביאה עמה יתרונות רבים.

מהי השיטה הזעיר פולשנית לטיפול בגרורות עצם - וכיצד היא מתבצעת?

הטיפול בשיטה הזעיר פולשנית נעשה באמצעות החדרת מחט לתוך הגרורה, אשר בתוך העצם. עוד לפני הניתוח, עובר המטופל סדרת בדיקות והדמיות, על מנת להבין את מיקום הגרורה וגודלה.

בחדר הניתוח, נעשה שימוש במערכת ניווט מאוד מתוחכמת ומתקדמת, הנקראת O-Arm ובנויה מזרוע בצורת O. המערכת מבוססת על אלקטרו-אופטיקה, כך שאינה משתמשת בקרינה - ומאפשרת למפות את גופו של המטופל בצורה מאוד מדויקת; ולהכניס את המחט לתוך הנגע שבגופו - בכל מיקום בגוף. לאחר ההחדרה אל תוך הגידול, המחט מבצעת פעולת צריבה (פעולה הנקראת: אבלציה תרמית).

כיצד נעשית הצריבה של הגרורה?

הצריבה נעשית באחת משתי טכניקות:

רדיו פריקוונסי - החדרה של מחט שעובדת על גלי רדיו ומתחממת בקצה שלה ל-90 מעלות. לאחר מספר דקות של חשיפה לטמפרטורה הגבוהה, תאי הגידול עוברים התנמקות ולא שורדים.

קראיו - השיטה ההפוכה, המתבצעת על ידי הקפאה. מורידים את הטמפרטורה של המחט למינוס 40 מעלות. גם במקרה זה, הטמפרטורה הנמוכה הורגת את התאים וגורמת להתנמקותם.

הפרוצדורה מתבצעת באמצעות טשטוש כללי. מכיוון שמדובר רק בהחדרה של מחט - ואין צורך בחתך ניתוחי גדול, לשם חשיפה גדולה של העצם, בדרך כלל יסתכם החתך בתפר או שניים בלבד (בהתאם לגודל הנגע).

האם השיטה הזעיר פולשנית עשויה להחליף לחלוטין את הניתוחים הגדולים - או שקיימים מצבים בהם לא ניתן להשתמש בה?

ישנם מצבים בהם כל העצם כבר נגועה - והטיפול הקטן והמקומי שמציעה השיטה הזעיר פולשנית אינו מתאים.

מהם היתרונות של השיטה הזעיר פולשנית על פני הניתוחים הרחבים?

קיימים מצבים בהם השיטה הזעיר פולשנית עשויה למנוע כאב ניכר, זמן החלמה ממושך, פגיעה בתפקוד וסיכונים. כך, למשל: במקרים בהם הגרורה נמצאת באזור מאוד בעייתי - שכדי להגיע אליו, יש צורך בחשיפה מאוד גדולה, רק לצורך טיפול בגידול בגודל סנטימטר או שניים. באמצעות השיטה הזעיר פולשנית - אין צורך בניתוח גדול ומורכב, במקרים כאלה.

במסגרת הניתוח הרחב - כדי להסיר עצם שנגועה בגידול - אנו כורתים חלק מהעצם וממש מחליפים אותה. לעתים, מדובר בחלקים מאוד גדולים ומורכבים (למשל: החלפה של חלק מהאגן או מפרק הירך וכו') - אותם מסירים ולאחר מכן משחזרים.

ניתוח מסוג זה דורש חשיפה מאוד גדולה, שמביאה עמה סכנה לזיהומים וסיבוכים והתאוששות ארוכה. התפקוד של חלק העצם המשוחזר - אף פעם לא "יחזור לעצמו" ב-100%.

באמצעות השיטה הזעיר פולשנית, הניתוח הרבה יותר קצר וכרוך בפחות סיכונים וחשש לסיבוכים. השחרור של המטופל מהיר הרבה יותר - והוא מיד חוזר לתפקוד רגיל. נוסף ליתרונות אלה, כמויות משככי הכאבים שהמטופל צורך - יורדות בצורה משמעותית, באופן כמעט מיידי.

מהם הסיכונים בשיטה הזעיר פולשנית?

בכל אבלציה תרמית, יש סכנה לכוויה: כוויית חום - בטכניקת רדיו פריקוונסי; כוויית קור - בטכניקת קראיו. עם זאת, הסבירות לכוויות מאוד נמוכה.

האם השיטה הזעיר פולשנית עשויה להתאים גם לחולים בשלבים מתקדמים?

כמעט כל מטופל עשוי להתאים לניתוח מסוג זה. גם מטופלים בשלבים מתקדמים של המחלה, שמצבם אינו מאפשר להם לעבור ניתוח גדול - יכולים להתאים דווקא לפרוצדורה הזעיר פולשנית, מכיוון שהיא הרבה פחות מכבידה וטראומתית לגוף.

יש לציין שהטיפול בשיטה הוא טיפול פליאטיבי - שנועד להקל על המטופל ולא לרפא אותו מן המחלה (כמובן, מדובר במצבים בהם גם ניתוח גדול לא יביא ריפוי; מצבים בהם ניתן "רק" לתת טיפול פליאטיבי - המקל על המטופל ומביא להפחתת סימפטומים בלתי נעימים). במקרים מסוימים, אם מדובר בגרורה יחידה והמצב הכללי של המטופל מאוד טוב - ייתכן כי ניתן גם להגיע לריפוי. עם זאת, ברוב המקרים, השימוש בשיטה נועד להביא להקלה גדולה על המטופל ולשיפור התפקוד היומיומי שלו. בכך, הטיפול בהחלט מצליח.

האם יש הכנות מיוחדות שעל המטופל לבצע - לפני הפרוצדורה; או הוראות שעליו למלא - במהלך ההחלמה וההתאוששות?

בדיוק להפך. בניתוח זעיר פולשני - בשונה מניתוחים אחרים - אין הוראות שעל המטופל למלא. כמובן, לפני הניתוח יעבור המטופל סדרת בדיקות והדמיות - אך המטופל אינו צריך לבצע הכנות מיוחדות, מעבר לכך. המטופל ישוחרר לביתו כבר ביום שלמחרת ומיד יוכל לחזור לשגרת חייו - בלי הכאבים שמהם סבל; בדרך כלל, בתפקוד מלא.

מהם אחוזי ההצלחה של השיטה הזעיר פולשנית?

ניתן להכתיר את הפרוצדורה כהצלחה, בקרב רוב האנשים שעברו אותה. בבדיקות ובהדמיות שנערכות לאחר הניתוח - ניתן לראות שהגידול הולך ונעלם באזור הניתוח. בנוסף, המטופלים מדווחים שהכאב פחת.

כך, למשל: מטופלים שהגיעו עם מוגבלות בכתף ואינם מסוגלים להזיז את הכתף, באופן שפגע ממשית בתפקוד היומיומי שלהם ובאיכות חייהם - חוזרים לתפקוד מלא, שבוע-שבועיים לאחר הפרוצדורה.

גרורה גרמית בתוך העצם גורמת לכאב ניכר ומפריעה לתפקוד. פרוצדורה זעיר פולשנית נחשבת הרבה פחות פולשנית ואגרסיבית, יחסית לניתוח. בשיטה הזעיר פולשנית, אין פגיעה במבנה העצם או שינוי של המפרק - אלא אך ורק טיפול בגרורה עצמה. זאת, במקום לפרק את כל העצם - ולהרכיב מחדש (התפקוד של העצם אינו חוזר להיות כמו שהיה, בתום ניתוח נרחב; וזהו יתרון משמעותי של פרוצדורה זעיר פולשנית).

אחרי הדברים האלה, חשוב לציין כי הטיפול אינו "קסם" שמסוגל להעלים את המחלה. מדובר במחלה גרורתית - ויש לזכור כי גרורות עלולות להיווצר בהמשך במקומות אחרים בגוף. לעתים, אותה גרורה אף עלולה להתעורר שוב, לאחר זמן מה.

לסיכום: השיטה הזעיר פולשנית לטיפול בגרורות בעצמות מציעה הקלה מיידית בכאב, חזרה מהירה לתפקוד מלא וטיפול יעיל בגרורות בעצמות. כל אלה – במינימום כאב וטראומה גופנית לחולה. לכן, בדיקת התאמה לפרוצדורה זעיר פולשנית היא בדיקת חובה, לכל מי שסובל מגרורות בעצמות. מדובר בפרוצדורה העשויה להוביל לשיפור משמעותי ומיידית באיכות החיים של המטופל.

ד"ר אורטל סגל הוא מומחה לכירורגיה אורתופדית, רופא בכיר ביחידה הארצית לאורתופדיה אונקולוגית בבית"ח איכילוב ומרכז את תחום הכירורגיה הזעיר פולשנית; בעל קליניקה בהרצליה.

סייעה בהכנת הכתבה: ענת ניסני, כתבת Zap Doctors.